

(इंग्रजी न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेतील अनुवाद )

२०२३ एस. सी सी ऑनलाईन एस सी ५१३

भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयात

(सन्माननीय न्यायमूर्ति श्री. अभय एस. ओक. आणि न्यायमूर्ति श्री. राजेश बिंदल )

दिवाणी अपील क्रमांक ८७१६/२०१२

ससिकला देवी प.

... अपिलार्थी

-विरुद्ध -

स्टेट ऑफ केरला आणि इतर

.... उत्तरवादी

**सोबत**

दिवाणी अपील क्रमांक ८७१७/२०१२ , दिवाणी अपील क्रमांक ८७१६/२०१२ आणि

दिवाणी अपील क्रमांक ८७१७/२०१२

२८ एप्रिल २०२३ रोजी निर्णय घेण्यात आला

या प्रकरणात हजर असलेले वकील :

अपिलार्थीतर्फे - श्री. ए. रघुनाथ, ए. ओ. आर. ,

श्री. व्ही. के. सिद्धार्थन ए. ओ. आर. ,

उत्तरवाद्यांतर्फे - श्री. निशे राजन शोंकर, ए. ओ. आर.

श्रीमती अनु के. जॉय, अधिवक्ता

श्री. अलीम अनवर, अधिवक्ता

श्री. जिष्णु एम. एल., अधिवक्ता

श्री. प्रियंका प्रकाश, अधिवक्ता

श्री. जी. प्रकाश, ए. ओ. आर.

**सन्माननीय न्यायमूर्ति राजेश बिंदल**, यांच्याद्वारे दिलेला निर्णय :- हा आदेश २०१२ च्या

दिवाणी अपील क्रमांक ८७१६ आणि ८७१७ असलेल्या दोन अपीलांचा निपटारा करेल.

२. केरळ उच्च न्यायालयाच्या द्विसदसिय खंडपीठाने २००८ मध्ये डब्ल्यू. ए.

क्रमांक १९०४ आणि १९७५ मध्ये दिलेल्या निर्णयाला या न्यायालया समोर आव्हान देण्यात

आले आहे. उपरोक्त निकालानुसार, ओ. पी. क्र. ३८५७८/२००२ आणि डब्ल्यू. पी. (सी) क्र. १५१९०/२००६ दिनांक २०. ०२. २००८ रोजी पारित झालेल्या उच्च न्यायालयाच्या एकल खंडपीठाच्या निर्णयाला फिरविण्यात आले आहे.

३. दिवाणी अपील क्रमांक ८७१६/२०१२ वरून तथ्ये लक्षात घेतली जात आहेत कारण त्यात कायद्याचे सामान्य प्रश्न समाविष्ट आहेत.

४. अपिलार्थीच्या विद्वान वकिलाने सादर केले की अपिलार्थीची सहाय्यक श्रेणी-II म्हणून कालीकट विद्यापीठात ०४.०५.१९८८ रोजी नियुक्ती झाली. तिला सहाय्यक श्रेणी-I म्हणून २१.१२.१९८९ रोजी पदोन्नती देण्यात आली. त्यानंतर, आंतर-विद्यापीठ हस्तांतरणासाठी लागू असलेल्या मार्गदर्शक तत्वांच्या संदर्भात तिची एम. जी. विद्यापीठात ०४. ०२. १९९२ मध्ये बदली करण्यात आली. २६. ०२. १९९३ रोजी तिला वरिष्ठ श्रेणी सहाय्यक म्हणून आणि त्यानंतर ०३. ०३. १९९९ रोजी निवड श्रेणी सहाय्यक म्हणून पदोन्नती देण्यात आली.

५. ०४.११.१९९९ रोजी अपिलार्थी ने आंतर-विद्यापीठ हस्तांतरणासाठी केरळ विद्यापीठात अर्ज केला. आंतर-विद्यापीठ हस्तांतरण धोरणानुसार, अपिलार्थीला सहाय्यक श्रेणी-II प्रवेश संवर्गातील सर्वात कनिष्ठ सहाय्यक म्हणून नियुक्त करण्यात आले, ज्या पदावर तिची नियुक्ती १९८८ साली कालिकट विद्यापीठात करण्यात आली होती. २९.०९.२००१ रोजी तिचे नाव पात्र सहाय्यक श्रेणी-II च्या यादीत समाविष्ट करण्यात आले होते, ज्यांना सहाय्यक श्रेणी-I म्हणून पदोन्नती मिळण्याचा हक्क होता. २२.०५.२०२२ मध्ये अपिलार्थीला सहाय्यक श्रेणी-1 म्हणून पदोन्नती देण्यात आली. तिचा पगार तिच्या पदोन्नती वर निश्चित करण्यात आला होता. मात्र, लेखापरीक्षणाचा आक्षेप नोंदविल्यानंतर तो मागे घेण्यात आला. एक रिट याचिका दाखल करण्यात आली होती, जी एकल खंडपीठाने मंजूर केली. तथापि, राज्याने दाखल केलेल्या अपीलमध्ये, उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्य खंडपीठाने हा आदेश फिरवला , ज्याला सध्याच्या अपीलमध्ये आव्हान देण्यात आले आहे. खरे तर, अपिलार्थीचे वेतन निश्चित करण्यात कोणतीही त्रुटी नव्हती कारण पदोन्नतीवर इतर कर्मचाऱ्यांना दिले

जाणारे लाभ देण्यात आले होते. अपीलकर्त्यांना न दिल्यास तो भेदभाव ठरेल.

६. दुसरीकडे, प्रतिवादींच्या विद्वान वकिलांनी असे सादर केले की पदोन्नतीच्या पदावर अपीलकर्त्यांचे वेतन निश्चित करण्यात स्पष्ट त्रुटी होती. केरळ विद्यापीठात बदली होण्यापूर्वी, त्यांना आधीच तीन पदोन्नती मिळाल्या होत्या आणि लागू नियमानुसार त्यांचे वेतन निश्चित करण्यात आले होते. आंतर-विद्यापीठ बदलीमध्ये, त्यांना सहाय्यक श्रेणी-II च्या ज्येष्ठता यादीच्या तळाशी ठेवण्यात आले होते, तथापि, त्यांचे वेतन सुरक्षित होते. सहाय्यक श्रेणी-II वरून सहाय्यक श्रेणी-I वर पदोन्नती मिळाल्यावर, त्यांना त्यांच्या पगारात सुधारणा करण्याचा अधिकार मिळणार नव्हता कारण त्यांना आधीच वरिष्ठ श्रेणी सहाय्यक नावाच्या उच्च पदाचा पगार मिळत होता. उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्य खंडपीठाने पारित केलेल्या आदेशात कोणतीही त्रुटी नाही.

७. पक्षाच्या विद्वान अधिवक्त्यांचे म्हणणे ऐकले. पेपर बुक चे अवलोकन केले.

८. अपिलार्थींच्या पगाराच्या चुकीच्या पुननिर्धारणासंदर्भात लेखापरीक्षणाचा आक्षेप घेतल्या मुळे रिट याचिका दाखल करण्यात आली. हस्तांतरित विद्यापीठात अपिलार्थींचे पदोन्नतीच्या पदावरील वेतन निश्चित करण्याबाबतचा मुद्दा अपील मध्ये समाविष्ट आहे. परस्पर आधारावर आंतरविद्यापीठ हस्तांतरणासाठी प्रदान केलेल्या धोरणानुसार, दुसऱ्या विद्यापीठात बदली झालेल्या कर्मचाऱ्याला संबंधित श्रेणीच्या प्रवेश श्रेणीत कनिष्ठ क्रमांक मिळेल या वस्तुस्थितीवर कोणताही वाद नाही. अगदी एक उदाहरण देखील दिले गेले आहे, म्हणजे वरिष्ठ श्रेणी सहाय्यक किंवा सहाय्यक श्रेणी-I ची बदली झाल्यास, त्याला सर्वात कनिष्ठ सहाय्यक श्रेणी-II म्हणून नियुक्त केले जाईल. मागील सेवेची गणना ज्येष्ठते मध्ये केली जाऊ नये. अशा कर्मचाऱ्याच्या काढल्या पगाराबाबत केवळ संरक्षण दिले जाते. असा वाढीव पगार वैयक्तिक पगार म्हणून मानला जाईल. आंतर-विद्यापीठ हस्तांतरणासाठी लागू असलेल्या केरळ विद्यापीठाच्या पहिल्या कायद्याच्या प्रकरण ४ चा संबंधित कायदा क्रमांक - १४ ए खाली दिला आहे.

" १४-ए .कर्मचाऱ्यांची इतर विद्यापीठांमधून बदली झाल्यावर नियुक्ती :- संबंधित

कर्मचाऱ्यांच्या विनंतीवरून ,सिंडिकेट खालील अटींच्या आधीन राहून , राज्यातील इतर विद्यापीठांमधून कर्मचाऱ्यांची बदली , नियुक्ती करू शकते.

( १-२) xxxxxxxxxxxx.

(३) दुसऱ्या विद्यापीठातून बदली झालेल्या व्यक्तीने संबंधित श्रेणीतील प्रवेश श्रेणीमध्ये सर्वात कनिष्ठापेक्षा खालचा दर्जा घेतला पाहिजे. (उदा. वरिष्ठ श्रेणी सहाय्यक किंवा सहाय्यक श्रेणी I ची बदली झाल्यास कनिष्ठ सहाय्यक श्रेणी II म्हणून नियुक्त केली जाईल).

(४-५) xxxxxxxxxxxx

(६) बदली केलेल्या व्यक्ती वेतन कमी होण्यापासून संरक्षण मिळण्यास पात्र असेल. अशा नियुक्तीवर त्याचा पगार तो मूळ विद्यापीठात घेत असलेल्या वेतनाच्या किमान वेतनावर निश्चित केला जाईल, जो किमान वेतनापेक्षा कमी आहे. जर तो मुळ विद्यापीठाच्या अंतर्गत या विद्यापीठाच्या सेवेतील पदाच्या प्रमाणातील किमान आणि समान टप्प्यापेक्षा जास्त पगार घेत असेल तर, तर त्याचे वेतन त्या टप्प्यावर निश्चित केले जाईल आणि आणि जर त्याच्या मुळ विद्यापीठाच्या अंतर्गत मिळणारा पगार या विद्यापीठाच्या सेवेतील पदावरील टप्प्याप्रमाणे नसेल तर तो पुढील खालच्या टप्प्यावर निश्चित केला जाईल, हा फरक वैयक्तिक वेतन म्हणून गृहीत धरला जाईल आणि भविष्यातील वेतनवाढीमध्ये शोषला जाईल.

(भर दिला जातो)

९. बदली झालेल्या कर्मचाऱ्यांना बदली झालेल्या विद्यापीठात पदोन्नती देण्यात आल्याने हा प्रश्न निर्माण झाला होता. पदोन्नतीवर जास्त वेतन देण्याच्या सामान्य नियमानुसार त्यांचे वेतन निश्चित करण्यात आले होते. अपिलार्थ्यांचे वेतनाच्या चुकीच्या निश्चितीबाबत लेखापरीक्षणात आक्षेप घेण्यात आला. या प्रकरणात निर्विवाद वस्तुस्थिती अशी आहे कि अपिलार्थीला केरळ विद्यापीठात बदली होण्यापूर्वीच तीन पदोन्नती मिळाल्या होत्या. त्यांनी उच्च पदावरील घेतलेला पगार संरक्षित करण्यात आला होता. ज्येष्ठेच्या सर्वात खाली सहाय्यक श्रेणी-२ मध्ये ठेवल्यानंतरही ज्या पदावर त्यांना पदोन्नती देण्यात आली होती, सहाय्यक श्रेणी -१ ला दिल्या जाणाऱ्या वेतनापेक्षा पेक्षाही जास्त होते. सहाय्यक श्रेणी -२ पासून सहाय्यक श्रेणी -१ मध्ये बदली झालेल्या कर्मचाऱ्यांची कोणतीही पदोन्नती तिला उच्च दर्जाच्या

किंवा कोणताही वाढीव लाभास पात्र ठरणार नाही, जी सामान्यतः पदोन्नती झालेल्या कर्मचाऱ्यांना लागू होते कारण या विशेष वर्गातील कर्मचारी आधीच उच्च पदाचा पगार घेत होते. जो आंतर -विद्यापीठ बदलीच्या धोरणाच्या दृष्टीने संरक्षित होता, जरी त्यांना प्रवेश स्तरावर ज्येष्ठतेच्या तळाशी ठेवण्यात आले होते .

१०. केरळ सेवा नियम, १९५९ च्या नियम २८ए अंतर्गत असा लाभ देण्यासाठी कोणताही कोणताही प्रतिबंध नसल्याचा अपीलकर्त्याच्या अधिवक्त्याने केलेला युक्तिवाद केवळ लक्षात घेतला पाहिजे आणि नाकारायला पाहिजे कारण संपूर्ण योजना संपूर्णपणे वाचली पाहिजे. अपिलार्थी ज्या श्रेणीतील व्यक्ती आहेत त्यांना पदोन्नतीचे लाभ देणे म्हणजे त्यांना दुहेरी लाभ देणे आहे. प्रथम , जेव्हा ते ज्या विद्यापीठात काम करत होते तेव्हा त्यांना सहायक श्रेणी १ म्हणून पदोन्नती देण्यात आली होती आणि दुसरे म्हणजे जेव्हा त्यांना हस्तांतरण झालेल्या विद्यापीठात त्याच पदावर पदोन्नती देण्यात आली होती.

११. उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्य खंडपीठाने पारित केलेल्या आदेशात आम्हाला कोणतीही त्रुटी आढळत नाही.

१२. सुनावणीच्या वेळी, असे सादर करण्यात आले होते की ज्या सर्व अपिलार्थींना लाभ देण्यात आले होते ते सेवेतून निवृत्त झाले आहेत आणि पदोन्नतीच्या वेळी ते लाभ देण्यात त्यांची चूक नसली तरी त्यांच्याकडून वसुली करण्याची मागणी करण्यात आली होती. उपरोक्त वस्तुस्थिती लक्षात घेऊन आणि पंजाब राज्य विरुद्ध रफीक मसीह (व्हाईट वॉशर) 1 मधील या न्यायालयाचा निकाल लक्षात घेऊन, आम्ही निर्देश देतो की त्यांना आधीच दिलेल्या रकमेची कोणतीही वसुली केली जाणार नाही. तथापि, अपीलकर्त्यांना त्यांच्या सेवानिवृत्तीच्यावेळी नियमानुसार मिळणाऱ्या पगाराचा विचार करून त्यांचे निवृत्तिवेतन पुन्हा निश्चित केले जाऊ शकते.

१३. त्यानुसार अपील निकाली काढली जाते .

फूटनोट:

<sup>१</sup>(२०१५)४ एस सी सी ३३४

### अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".